

Maria Cobianu-Băcanu mărturisește în prefața volumului prezentat în randurile de față că nu a avut de la început intenția scrierii unei cărți despre Mihail M. Cernea, ci doar a unui articol. Odată cu consultarea materialelor pentru realizarea acestui proiect, autoarea a realizat că personalitatea, opera și realizările de ordin pragmatic ale omului de știință Mihail M. Cernea sunt mult prea importante pentru a putea fi sintetizate într-o lucrare cu o putere mică de cuprindere.

Astfel, își structurează cartea urmărind șirul cronologic al realizărilor sociologului Mihail M. Cernea. Prin dezvoltarea primului capitol, Maria Cobianu-Băcanu convinge cititorul de faptul că bazele conceptuale și spirituale ale lui Mihail M. Cernea s-au conturat în întregime în România, în contactul cu profesorii de aici. Apare preocuparea pentru partea creatoare, *inovatoare* a naturii umane, latura dezvoltată nu ca proces individual ci colectiv, pentru că acest lucru «sporește potențialul actorilor individuali, mobilizându-i și crescând la maxim sinergia lor» (p.122). Spiritul universalist-umanist al lui Mihail M. Cernea își îndreaptă analiza asupra necesității acestei forțe sinergetice colective atât în cadrul grupului de oameni de știință (sociologi, antropologi, specialiști în științele politice, economice, de mediu) cât și în interiorul grupărilor umane cărora se adresează programele Băncii Mondiale. De la «mișcarea inovatorilor» va ajunge să publice lucrarea *Putting People First* (Oamenii înainte de toate !), care va obliga privirile tehnicienilor din economie să se ridice din analizele cost-beneficiu și să se îndrepte și asupra analizelor sociale, scăpând astfel de abordările econocentrice, tehnocentrice, comodocentrice păgubitoare pentru toată lumea.

Marele sociolog român a acumulat o multitudine de date empirice și s-a făcut remarcat în mod deosebit în țară, prin studiile monografice realizate în satele Balint-Comana.

Coordonând o întreagă echipă de cercetători, publică studiul comparativ *Două*

sate. Structuri sociale și progres tehnic, aducând completări, modificări sau nuanțări ale studiilor monografice gustiene.

Mai toate conceptele și concepțiile îmbină în mod surprinzător pentru o viziune reduționistă elemente de ordin tehnic, palpabile, rațional cu elemente de ordin uman, sufletesc, spiritual. Așa se întâmplă și cu termenul de *silvicultură socială* ca o componentă a *sociologiei dezvoltării*. El așază sociologul în poziții în care nu se afla până atunci în cadrul Băncii Mondiale, și anume în toate etapele procesului de dezvoltare, de la proiect, la realizare până la evaluare.

În capitolul II, *Sociologia unui megaproces contemporan. Sociologia strămutării involuntare și a reasezării*, este prezentat modelul original al lui Mihail M. Cernea, al riscurilor și reconstrucției. Revista *Sociologie Românească* a prezentat o recenzie a lucrării *Risks and Reconstruction. Experiences of Resettles and Refugees* în numărul 1/2000 în care s-a realizat o prezentare mai largită a acestui model, subliniindu-i noutatea, funcțiile și importanța, de aceea nu voi mai asista asupra acestei părți a lucrării.

Odată cu extinderea responsabilităților profesionale, Mihail M. Cernea îndreaptă analiza spre conservarea și managementul patrimoniului cultural, realizând o sinteză a cercetărilor și programelor la Banca Mondială și UNESCO în regiunea Orientului Mijlociu și a Africii de Nord.

Cezara Polotanu

RODOLFO STAVENHAGEN.

Ethnic Conflicts and the Nation-State, London, MacMillan Press Ltd., 1996 (324 p.)

Lucrarea *Ethnic Conflicts and the Nation-State* (Stavenhagen, 1996) este rezultatul unui proiect de cercetare cu tema "Conflict etnic și dezvoltare" condus de United Nations Research Institute on Social Development (UNRISD). Proiectul a

început să prindă contur în 1990 și a avut drept scop studierea naturii și caracteristicilor conflictelor între grupurile etnice în procesul dezvoltării. Este unanim recunoscut că rezultatele unui conflict etnic se concretizează în probleme serioase pentru procesul de dezvoltare în multe state ale lumii. Uneori, violența etnică poate conduce la terorism sau război civil.

Echipa oamenilor de știință care s-au întâlnit la Geneva în februarie 1990 pentru organizarea și planificarea viitoarelor cercetări nu s-a gândit în acel moment la cât de repede vor fi oferite premisele proiectului. În acel an, Uniunea Sovietică s-a destrămat și a apărut Comunitatea Statelor Independente. Conflictetele etnice și naționale au devenit principala caracteristică a spațiului sovietic. Asemănător, după întâlnirea organizată de aceeași echipă la Dubrovnik în 1991, Federația Iugoslavă s-a dezintegrat, fiind înlocuită de un număr de state independente. A început un război civil și un proces de "curățare etnică".

Următoarea perioadă a fost caracterizată de conflictul etnic din Burundi; armata revoluționară din Etiopia a răsturnat regimul militar totalitar și s-a creat un nou stat etiopian. Evenimente la fel de dramatice s-au desfășurat în timpul Războiului din Golf în 1990-1991.

Date fiind contextele variate ale studiului, precum și originea diferită a cercetătorilor implicați, a fost imposibilă impunerea unui singur cadru metodologic în toate cazurile studiate. Astfel, în această lucrare apar abordări variate, dar rezultatul este foarte util pentru înțelegerea exactă a situațiilor descrise. Totuși, datorită faptului că studiile sunt prezentate într-o manieră diferită, posibilitatea de a face comparații cantitative între studiile de caz este redusă.

Co-autorii (participanți la proiectul de cercetare) volumului *Ethnic Conflicts and the Nation-State* sunt:

Gérard Chaliand care s-a ocupat de problema kurdă; Makhtar Diouf - a publicat un studiu despre Senegal; Jesús García Ruiz - a studiat situația din Guatemala; Kamal

Hamdan - a cercetat conflictul din Liban; René Lemarchand - s-a ocupat de situația din Burundi; John Markakis - a pregătit materialul pentru Africa; Ashis Nandy - a studiat conflictul din Ayodhya, India; Okwudiba Nnoli - a pregătit monografiile pentru Guyana și Fiji; Ralph Premdas - a prezentat monografia pentru Malaezia; Farida Shaheed și Abbas Rashid - au realizat un studiu de caz în Pakistan; Valery Tishkov - a descris conflictul etnic din fosta Uniune Sovietică; Danilo Türk, Silva Meznaric, Payan Akhavan și alții - au pregătit materialele pentru Iugoslavia; Steve Levitsky - a cercetat ideologia rasismului în Statele Unite.

Rodolfo Stavenhagen a adunat toate materialele și rapoartele de cercetare, le-a prelucrat și a realizat acest volum. Autorul a încercat să respecte textul original atât cât a fost posibil, dar pentru înțelegerea adecvată a textului și pentru claritatea lui a rescris sau a schematizat anumite informații și a adăugat note explicative la fiecare capitol.

Ceea ce deosebește această lucrare de celelate apărute pe aceeași temă este faptul că informația este prezentată într-o manieră comparativă. *Ethnic Conflicts and the Nation - State* poate fi citită atât pe orizontală, cât și pe verticală: este structurată asemănător unui grafic. Cititorul interesat în obținerea unei imagini complete a unei țări poate citi capitolele secvențial, oprindu-se doar la fragmentele care îl interesează.

Capitolul 1 - *The ethnic question in the world crisis* - este o introducere amplă în problema conflictelor etnice. Anumite concepte teoretice privind etnicitatea sunt tratate în capitolul 2 - *The pitfalls of ethnicity and ethnic conflicts*: grupurile etnice, etnogeneza, abordările culturaliste și structuraliste ale relațiilor etnice, tipurile de identitate colectivă. În capitolul 3 - *How conflict came about* - Rodolfo Stavenhagen tratează originea conflictelor etnice din Kurdistan, Liban, Africa (Sudan și Eritrea), Fiji, Guyana, Malaysia, Burundi, Nigeria, Guatemala și fosta Uniune Sovietică, subli-

niind că unele conflicte sunt recente, iar altele își au originea în trecut, fiind rezultatul unor evoluții istorice complexe.

Capitolul 4 – *The structuring of identities* – tratează o problemă fundamentală: cum se structurează și se definesc identitățile etnice, cu exemplificări din Kurdistan, Guyana, Burundi, India și fosta Uniune Sovietică. Astfel, este subliniat faptul conform căruia etnicitatea devine un pivot pentru organizarea și mobilizarea indivizilor și grupurilor în lupta pentru recunoaștere, egalitate și libertate. Dinamica și evoluția conflictelor etnice din Kurdistan, Liban, Africa, Guatemala, Fiji, Burundi, Pakistan și fosta Uniune Sovietică reprezintă subiectul capitolului 5 – *The dynamics of conflict*.

În capitolul 6 – *Ethnic conflict and economic development* – se analizează modul în care conflictele etnice afectează dezvoltarea economică a unor state, dar și modul în care, în unele cazuri, dezvoltarea inegală poate fi un factor al acestor conflicte. Capitolul 7 – *Ethnic policies* – prezintă câteva strategii politice în legătură cu diversitatea etnică din unele țări (Kurdistan, Pakistan, Senegal, Iugoslavia). Guvernanții sunt adesea participanți activi în dinamica și evoluția conflictelor: numeroase state nu recunosc pluralismul etnic din interiorul granițelor. În capitolul 8 – *International dimensions of ethnic conflicts* – sunt explicate anumite implicații internaționale ale conflictelor etnice. Subiectul capitolului 9 – *The seeds of conflict: racism, anti-semitism and xenophobia: a case study of United States* – se referă la rasism și xenofobie ca “ingrediente” ale conflictelor etnice din Occident. În capitolul 10 – *Conflict management and the multi-ethnic state* – Rodolfo Stavenhagen compară soluțiile care au determinat rezolvarea unor conflicte etnice cu cele care au eșuat.

Această lucrare prezintă materiale comparative și abordări disciplinare distincte despre originea și evoluția conflictelor etnice, politicile etnice ale statelor-națiune

și diferite încercări de rezolvare a conflictelor etnice. Include materiale despre Asia, Africa, Orientul mijlociu, fostele țări comuniste, Statele Unite și America Latină. Proiectul de cercetare condus de UNRISD este comparativ, în sensul că analizează conflicte etnice care se desfășoară în aceeași perioadă, dar pe continente diferite. *Ethnic conflicts and the nation-state* (1996) este o lucrare care merită citită, în sensul că ea contribuie la o mai bună înțelegere a dinamicii conflictelor, schimbării și dezvoltării.

Cristina Chiru

România Socială. Revistă de cultură socială și politică, 2001, nr. 1 (100 p.)

Asociația Română de Sociologie, Asociația pentru Promovarea Asistenței Sociale și Institutul Social Român au lansat o publicație inedită pe harta revistelor românești de profil: *România Socială. Revistă de cultură socială și politică*. Revista se adresează publicului larg, interesat în acest domeniu: intelectuali de diverse formații, studenți la discipline sociale, profesioniști în aceleași domenii, oameni politici, specialiști din administrație. Este concepută și scrisă mai ales de sociologi sau de oameni cu interes și sensibilitate pentru *social*, înțeles într-un sens larg.

România Socială se dorește a fi, așa cum Dimitrie Gusti preconiza pentru revista *Sociologie Românească* în primul ei număr, “o tribună consacrată adevărului social românesc”. Pe aceeași idee este axată și una dintre mizele cruciale ale publicației: inventarierea problemelor sociale ale României de astăzi, plasată într-un context nou, inedit, și a cărei *agendă socială* își cere intempestiv decriptorii și evaluatorii. Problematika abordată prin materiale teoretice și empirice se focalizează pe realitatea românească, citită însă atât din perspectiva evoluțiilor interne, cât și din perspectiva fenomenelor globale în care aceasta este, implicit sau explicit, parte.